

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540113 Djupadalen-Dala

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, *fågeldirektivet* och *art- och habitatdirektivet*.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten

Sara Backéus

BEVARANDEPLAN Diarienummer:
Fastställd 511-29803-2005
2005-08-15

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540113 Djupadalen-Dala

Kommun: Falköping Områdets totala areal: 4,9 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 6280 - Kalkhällmarker*
- 6410 - Fuktängar med blåtåtel eller starr
- 6430 - Högörtssamhällen
- 9070 - Trädklädd betesmark
- 1166 - Större vattensalamander
- 1988 - Styv kalkmossa

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

även följande naturtyper finns:

3140 - Kransalgsjöar

6210 - Kalkgräsmarker

följande naturtyper inte finns eller inte har naturtypsstatus:

6430 - Högörtängar

9070 - Trädklädd betesmark

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet är att bevara de alvarartade betesmarkerna.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i januari 1997.

Beskrivning av området

Området består av Djupadalens naturreservat och omfattar en brant erosionsdal samt omgivande alvarartade gräsmarker. I sydväst gränsar området till Dala kalkbrott.

I alvarmarkerna är jordlagret tunt och kala kalkhällar finns spridda i området. Gräsmarkerna innehåller en ganska komplett uppsättning av de arter som karakteriserar Västergötlands alvarmarker, exempel är grusviva, harmynta, grusbräcka och fjällgröe. Området har mycket lång kontinuitet som betesmark. Andra arter som återfinns i gräsmarkerna och på kalkhällarna är lundtrav, vårfingerört, småfingerört, lundstarr, ängshavre, backsmultron, murruta, svartbräken, rödkämpar, rosettjungfrulin och backsippa.

I dalgångens botten är marken fuktig och domineras av rikt förekommande älgörtsbestånd. I dalbotten rinner också en mindre bäck och in en vattensamling i västra delen av dalen förekommer större vattensalamander.

Djupadalen är skyddat som naturreservat. Syftet när reservatet avsattes var främst geologiskt, men området har också mycket höga biologiska värden.

Ytterligare beskrivningar finns under rubriken "beskrivning" för respektive naturtyp.

Bevarandemål

Området ska bestå av välbetade alvarmarker med bibehållen öppen karaktär utan igenväxningsvegetation. Styv kalkmossa och större vattensalamander ska finnas i livskraftiga populationer.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms då basinventeringen är genomförd. Efter denna inventering kommer också x, y eller liknande mål ersättas med siffror och arter. Uppgifter inom parantes är preliminära och kan komma att ändras.

Markägareförhållanden

Privat

Vad kan påverka negativt

Faktorer som skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt är:

- minskat eller upphört bete som på sikt kan leda till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- direkt näringstillförsel genom gödsling samt indirekt näringstillförsel genom tillskottsutfodring och sambete med gödslad vall kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin kan vara negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- markslitage och överbetning kan missgynna flera karakteristiska mossarter som vanligtvis finns på hållarna och som växer mycket långsamt.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd

Förutom Natura 2000-bestämmelserna skyddas Djupadalen-Dala även som naturreservat. Skötselplanen är gammal, från 1969, och bör ses över.

Skötsel

Området bör fortsätta att hävdas genom bete. Kompletterande slåtter kan vara lämpligt för att minska ohävdarternas dominans i ravinen. Rójning av sly och igenväxningsvegetation bör genomföras vid behov.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för de enskilda naturtyperna är beskriven under respektive naturtyp.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länstyrelsen i Skaraborgs län. 1969: Skötselplan för naturreservatet Djupadalen- Dala. Beslut 1969-10-30.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Värdefulla odlingslandskap i Skaraborgs län.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Rapport - 94/19.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.

Jordbruksverket, 2002-2004. Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker. GIS-skikt samt databas med inventeringsresultat.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6280 Kalkhällmarker*

Beskrivning: Betesmarkerna runt om ravinen utgörs av naturtypen. Ytterligare beskrivning av området finns under rubriken "beskrivning av området" på områdesnivå.

Naturtypen beskrivs generellt som tunna vittringsjordar på kalkhällar med ett sällan helt slutet samt ofta artrikt växttäck. Artsammansättning varierar beroende på mark- och vattenförhållanden. Särskilt artrika miljöer utvecklas vid en småskalig blandning av små hälltor, grusig vittringsjord och jordfyllda sprickor i berget. I naturtypen ingår också vätar som i regel torkar ut under sommaren.

Naturtypen är känslig för konkurrens från icke-hävdgynnade och från för naturtypen främmande arter, näringstillförsel, påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna samt markexploatering.

Bevarandemål: Areal
-Arealen kalkhällmarker ska vara minst 3,3 hektar.

Struktur och funktion

-Minst 95 % av arealen ska vara väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl avbetad" menas som regel att betet varit så hårt att ingen skadlig ansamling av förna skett).

-Naturtypen är som regel träd- och buskfri. Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap ska vara högst x (15) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. Alla diken med avvattande effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag av kulturhistoriskt värdefulla diken.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna (lundtrav, grusviva, fjällgröe, harmynta, grusbräcka, strandmaskrosor) ska förekomma i minst y % av provytorna.

Negativ påverkan: Se under rubriken "vad kan påverka negativt" för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Se under rubriken "bevarandeåtgärder" för området som helhet.

Bevarandestatus: Måttlig - god.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6410 Fuktängar med blååtäl eller starr

<i>Beskrivning:</i>	<p>Naturtypen förekommer i nordöstra hörnet av området. Även dalgångens botten är en kalkfuktäng som har tagits över av älgörtsbestånd. Ytterligare beskrivning av området finns under rubriken "beskrivning av området" på områdesnivå.</p> <p>Generellt beskrivs naturtypen som fuktängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. I typen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Den undertyp som finns representerad här är kalkfuktängen, dvs fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll. Dessa är ofta relativt atrika.</p> <p>Naturtypen är känslig för konkurrens från icke-hävdgynnade och från för naturtypen främmande arter, näringstillförsel, störning av hydrologin, påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna samt markexploatering och förändrad markanvändning.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen fuktängar med blååtäl eller starr ska vara minst 0,4 hektar.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så god att ingen skadlig ansamling av förna skett).</p> <p>-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).</p> <p>-Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska vara högst x (15) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Alla eventuella diken med en avvattnade effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna (ängsvädd, vildlin, hirsstarr) ska förekomma i minst y % av provytorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	Se under rubriken "vad kan påverka negativt" för området som helhet.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se under rubriken "bevarandeåtgärder" för området som helhet.
<i>Bevarandestatus:</i>	Måttlig - god.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6430 Högörtssamhällen

Beskrivning: Naturtypen utgår i området.

Bevarandemål: Naturtypen utgår i området.

Negativ påverkan: Naturtypen utgår i området.

Bevarandeåtgärder: Naturtypen utgår i området.

Bevarandestatus: Naturtypen utgår i området.

Uppföljning: Naturtypen utgår i området.

9070 Trädklädd betesmark

Beskrivning: Naturtypen utgår i området.

Bevarandemål: Naturtypen utgår i området.

Negativ påverkan: Naturtypen utgår i området.

Bevarandeåtgärder: Naturtypen utgår i området.

Bevarandestatus: Naturtypen utgår i området.

Uppföljning: Naturtypen utgår i området.

1166 Större vattensalamander; *Triturus cristatus*

Beskrivning: I västra delen av dalbotten finns en vattensamling där större vattensalamande påträffades under en inventering 1997. Vid inventeringen påträffades också mindre vattensalamander och vanlig groda.

Generellt gäller följande för större vattensalamander:

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora vattensamlingar. Den långa larvutvecklingen gör att vattnet måste vara permanent. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 m i diameter och grundare än 0,5 m. Lekvattnen bör vara fiskfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från fisk. Även kräftor och simänder som betar i vattenvegetationen kan missgynna arten. Lekvattnen bör helst ha en viss vegetation samt bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av ryggradslösa djur och ofta även av vattenväxter. Vattenkvalitén är viktig, pH bör inte vara under 5,0 och vattnet bör inte ha höga koncentrationer av kväve.

Med undantag för lek- och larvperioden lever den större vattensalamandern på land. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbekladda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. En majoritet av individerna i en population tycks vandra endast mellan 10-100 m från det småvatten de reproducerar sig i, detta under förutsättning att lämpliga landmiljöer finns inom detta avstånd. Isolerade förekomster av större vattensalamander riskerar att dö ut helt, till exempel på grund av igenväxning, om avståndet till andra lämpliga lek- och landmiljöer är stort.

De viktigaste förutsättningarna för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för den större vattensalamandern är att befintliga vattensamlingar i området finns kvar och att de inte inplanteras med fisk eller utsätts för kraftiga rensningar. Det är också viktigt att en god vattenkvalité bibehålls. Kravet på landmiljöer gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning av gammal lövdominerad skog. Kravet på god vattenkvalitet gör arten känslig för försurning, ökad näringstillförsel via vattendragen samt förändrad hydrologi.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Lekkvatten kan påverkas negativt av:

- habitatförstörning, så som igenläggning av dammar, dikning och dränering, samt naturlig igenväxning av grunda småvatten.
- förändringar av träd- och buskskikt kring lekvatten, med igenväxning och ökad skuggning som följd.
- förändringar av hydrologin som kan bero på t ex dikningar, utfyllnade och förändrad markanvändning i eller utanför området.
- inplantering av fisk.
- nedfall av försurande ämnen.

Landmiljöerna kan påverkas negativt av

- brist på murkna trädstammar, stubbar, smågnagargångar etc.
  - fragmentering i landskapet, med stora avstånd mellan lämpliga livsmiljöer, minskar artens möjligheter att sprida sig.
-

Bevarandeåtgärder: Större vattensalamander har även påträffats i det intilliggande Natura 2000-området Nya Dala-Stenåsen. Förekomst av fler lämpliga lek- och landmiljöer i närheten kan undersökas. Möjligheten att restaurera eller nyskapa småvatten i närområdet bör också ses över.

Bevarandestatus: Okänd

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

1988 Styv kalkmossa; *Tortella rigens*

Beskrivning: Styv kalkmossa växer på alvarmark och andra liknade ljusexponerade torra kalkhällar direkt på kalksten och ofta tillsammans med andra utpräglade torrmarksmossor. Arten är i behov av måttligt intensiv betesdrift, ev. kombinerat med buskröjning om igenväxning framskrider, då den oftast växer ljusexponerat. Styv kalkmossa är känslig för igenväxning av kalkhällarna samt mycket hårt slitage.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Se under rubriken "vad kan påverka negativt" för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Se under rubriken "bevarandeåtgärder" för området som helhet.

Bevarandestatus: Okänd.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---